

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **82**

Türkçe ve Japonca

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Japon halkının günümüzden 2400 yıl önce Asya'dan –Kore yarımadası üzerinden- Japon adalarına göç edip geldikleri biliniyor. **Yayoi** adıyla bilinen ve pirinç eken bu halkın pirinç ekim alanlarına ihtiyacı vardı. Japon adalarında ekim alanlarının oldukça kısıtlı olduğundan dolayı pirinç tarlası oluşturmak amacıyla daha önce gelmiş olan **Ainuları (Jomon kültürünü)** kuzeydeki Hokkaido adasına ittiler (1). Ainu dilinin Asya kökenli bir dil olduğunu **68** sayılı **Ainuca ve Japonca** başlıklı yazımda belirttim (2).

Sadece Ainuların değil, sonradan gelmiş olan Japonların dili de Asya kökenli Altay dil grubuna aittir. Japoncanın bir Ural-Altay dili olduğundan ilk söz eden **Anton Böller** (1811 – 1869) Viyana'da 1857 yılında bu konuda Almanca bir eser yayınlamıştır (3). Japoncanın Türkçe ile benzerliklerinden söz eden **Talat Tekin**'in 1993 yılında yayınladığı Japonca ve Altay Dilleri adlı çalışması oldukça önemlidir (4).

Altay dilleri uzmanı olan **Roy Andrew Miller** Korece ve Japoncanın Altay dillerinden olduklarını savunuyor. Kitabında bu konuyu ayrıntılı olarak işleyen Miller şöyle diyor (5):

Japoncanın kadim Türkçe ile olan ses, sözcük ve cümle yapısı ile olan benzerlikleri o kadar belirgindir ki, başka kanıt bulunmasa dahi, bu benzerlikler Japonca ile Türkçenin ortak bir kök dilden kaynaklandığını kanıtlamak için yeterlidir.

Türkçe ile Japoncanın ortak özellikleri şöyle özetlenebilir:

- Her iki dil başlangıçta bitişken iken zamanla Japonca bu özelliğini bir miktar kaybetmiştir.
- Her iki dilde kadın-erkek farkını belirten öntakılar ve edatlar yoktur.
- Her iki dilde öntaki yerine sözcük ardına eklenen takılar vardır.
- Her iki dilde fiiller (eylem belirten sözcükler) cümle sonuna gelir.

Örneğin "**Watashi wa kakimasu**" (Ben yazıyorum) cümlesinde wataşi "ben" demektir. "Wa" ise Türkçedeki "var" ile hem ses hem de anlam olarak aynıdır. Japoncada tüm fiiler "u" sesiyle biter. Nedeni ise sözcüklerin genelde sesli harflerle sonlandırıldığı içindir. Bu harfi dışlarsak "kakimas" sözü Türkçedeki "kakmak" mastar şekliyle aynı olmaktadır. Japonca **-mas** ile Türkçe **-mak** takılarının benzerliği ortak bir kök dile işaret eder. Türkçede yaygın olan "k" sesi Japoncada "s" sesine dönüşmüştür. Şu halde Japonca tümceyi tam olarak çevirmek gerekirse "**Ben var kakmak**" ifadesi kakmak fiilinin kadim dönemde taş

üstüne kakarak yazı yazıldığıının kanıtıdır. Orta Asya'nın tüm kitabeleri taşa kakılarak yazılmışlardı. "Kak" emrini belirten sözcük ise Japonca "**kake**" sözüdür.

Fiillerin geçmiş zamanları arasından belirgin benzerlikler vardır. Özellikle "**-miş**" takısı Japoncada "**-maşita**" şeklinde beliriyor. Kakimaşita (yazmış), tabemaşita (yemiş), ikimaşita (gitmiş), kimaşita (gelmiş), şimaşita (çalışmış), deşita (değilmiş), yomimaşita (okumuş)...vs.

Japonca soru takısı "-ka" hecesidir. Hem modern hem de kadim Türkçede aynı hecenin soru şekilleri ile ilişkili olduğunu görüyoruz. Kadim Türkçede "ka" şekli "KH" sesiyle belirtilen genizden gelen kalın bir heceydi. Bu ses günümüzde K ve H seslerine dönüşmüştür. Örneğin, "khanki" **hangi**, "khaçan" **kim** ve **haçan**, "khança" da **kaç tane** şekline dönüşmüştür. Bazı Japonca soru örnekleri de şunlardır:

Kirei desu ka? (güzel mi ki?), Nan desu ka? (bu nedir ki?), Tabe desu ka? (yiyor mu ki?), Arimesen ka? (yok mu ki?)...vs. **Desu** edatı, isim yada sıfat olmayan kelimelere de eklenerek çeşitli şekillerde kullanılabilen ve Türkçedeki "-dır" takısı ile eşdeğer olan bir sözcüktür. "Desu ka" şekli ise Türkçeye "**-dır ki?**" şeklinde çevrilebilir. "Ka" soru şeklinin kadim Japoncada "ki" olduğunu ve hem ses hem de anlam olarak Altay dillerindeki "ki?" ile eşdeğer olduğunu **R. A. Miller** de onaylıyor (6).

Japonca ile parantez içinde Türkçe ortak sözcüklerden birkaç örnek:

Awa (Hava baloncuğu), **Kami** (Kam, şaman, kutsal), **Katai** (katı), **Kökörö** (Asya Türkçesinde kökür, göğüs, kalb), **Kuro** (Kara, siyah), **Kuuki** (hava, koku), **Hanaşi** (Konuş), **İi** (iyi), **Ama** (kadın dalgıç, ana), **Çisai** (Kısa), **Nani** (Ne, nenig), **Naze** (Neden), **Yomo** (Yün), **Yama** (Yamaç), **Teppen** (Tepe), **Tane** (Tane), **Tataku** (Dayak, dövüş), **Yaban** (Yabani), **Yabanjin** (Yabancı), **Yu** (sıcak su, yağmak: yıkamak), **Yaku** (yak, pişir), **Yane** (Yan duvar, çatı), **Yasai** (Yaş sebze, yeşil, yeşil), **Yuka** (Kat, üst kat, yukarı), **Yoko** (Kenar, yaka), **Oru** (örmek), **Şaşi** (Şaşı), **Çizu** (Harita, çizmek), **Tooi** (Taa uzakta). **Siru** (Öz su), **Sui** (Meyve suyu). **Suido** (Akarsu, su yolu), **Suiei** (Yüzme havuzu). **Suijun** (Su seviyesi), **Suika** (Karpuz), **Sui-mono** (Sulu çorba). **Suu** (Emmek), **Ten** (Gök, Tan yeri), **Tennö** (Göklerin, güneşin oğlu, İmparator).

Bu sözcükler sadece küçük birkaç örnekten ibarettir. Daha ayrıntılı bir çalışma yapıldığında iki dil arasındaki benzer sözlerin yüzlere ulaşacağından şüphem yok.

Kaynaklar:

- (1) <http://www.nytimes.com/2011/05/04/world/asia/04language.html>
- (2) <http://www.halukberkmen.net/pdf/298.pdf>
- (3) **Nachweis, dass das Japanische zum Ural-Altäischen Stamme Göhört**, Anton Böller, 1857, Viyana, Avusturya.
- (4) **Japonca ve Altay Dilleri**, Talat Tekin, Doruk yayınları, 1993, Ankara.
- (5) **Japanese and Other Altaic Languages**, R. Andrew Miller, University of Chicago Press, 1971, sayfa 135. ABD.
- (6) Kaynak (5) sayfa 24.